

Alþingi
Erindi nr. P 133/922
komudagur 13. 2. 2007

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 12. febrúar 2007.

Alþjóðahúsinu ehf. hefur borist til umsagnar frá Allsherjarnefnd Alþingis, frumvarp til almennra hegningarlaga o.fl., 39. mál, mansal, fórnarlambavernd. Af því tilefni vill húsið koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri:

1. Alþjóðahús styður frumvarp þetta heils hugar. Tekur það mið af ákvæðum Palermo-viðaukans um fórnarlambavernd auk þess sem lagt er til að ákvæði 227. gr. a, laga nr. 19/1940, verði samræmt að skilgreiningu viðaukans á mansali, en hún er víðtækari en núgildandi ákvæði 227. gr. a, almennra hegningarlaga. Að mati Alþjóðahúss er þó ekki fullnægjandi að í athugasemdum með framangreindu ákvæði (í frumvarpi sem varð að lögum nr. 40/2003), segi að það beri að skýra í samræmi við Palermo viðaukan, heldur verður að telja brýnt að ákvæðinu verði breytt til samræmis við framangreinda skilgreiningu viðaukans. Bent skal á að í b-lið skilgreiningarinnar segir að samþykki viðkomandi skipti ekki máli sé einhverjum þeirra aðferða beitt sem taldar eru upp í a-lið. Þetta ákvæði er í raun eitt það mikilvægasta í Palermo viðaukanum, því það hefur sýnt sig að yfirvöld ýmissa ríkja, ekki síst þeirra sem lögleitt hafa vændi, leitast við í baráttunni gegn mansali, að tala um „forced prostitution“ og „voluntary prostitution“, þegar það skiptir í raun engu máli ef um var að ræða hagnýtingu á aðstæðum einstaklingsins.

2. Alþjóðahús fagnar ákvæðum frumvarpsins um fórnarlambavernd, enda afar brýnt að vernda og aðstoða fórnarlömb mansals eins og framast er unnt. Skal, í þessu sambandi sérstaklega vísað til 6. gr. Palermo viðaukans, en þar segir m.a. að stjórnvöld skuli vinna í samvinnu við frjáls félagsamtök og aðrar viðeigandi stofnanir og einkaaðila til þess að tryggja fórnarlömbum mansals ráðgjöf og upplýsingar, um réttarstöðu þeirra sérstaklega, og á

tungumáli sem einstaklingurinn skilji. Minnir Alþjóðahúsið á hlutverk sitt í þessu sambandi.

3. Hvað varðar lokamálslið 5. mgr. a-liðar 2. gr. frumvarpsins skal á það bent að samkvæmt 1. mgr. 15. gr. útlendingalaga má fyrst veita útlendingi ótímabundið dvalarleyfi, eða búsetuleyfi, þegar hann hefur dvalið hér á landi samfellt síðustu þrjú ár samkvæmt dvalarleyfi sem ekki er háð takmörkunum. Því mætti fyrir það fyrsta, dvalar- og atvinnuleyfi fyrir fórnarlamb mansals ekki vera háð takmörkunum. Enn fremur þyrfti að kveða skýrt á um að þeir sem þiggja fórnarlambavernd megi sækja um búsetuleyfi þegar verndinni lýkur eftir 18 mánuði, eða hvort það skuli aðeins vera mögulegt eftir framlengdan verndartíma, þ.e. 36 mánuði. Til dæmis má nefna að einstaklingur með h-leyfi eða dvalarleyfi af mannúðarástæðum á ekki rétt á óbundnu dvalar- og atvinnuleyfi fyrir en að þremur árum liðnum.

Annað skilyrði fyrir óbundnu atvinnuleyfi og búsetuleyfi er að umsækjandi hafi átt lögheimili og dvalið samfellt á Íslandi í þrjú ár. Frá því skilyrði þyrfti mögulega að víkja þegar í hlut eiga fórnarlömb mansals.

4. Loks skal á það bent að í reglugerð um útlendinga er að finna ýmiss konar skilyrði sem uppfylla þarf bæði til að fá dvalarleyfi og búsetuleyfi. Til dæmis má nefna að það er skilyrði útgáfu búsetuleyfis að umsækjandi hafi ekki notið fjárhagsaðstoðar samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga. Frá skilyrði þessu má þó víkja ef ríkar sanngirnisástæður mæla með því.

Alþjóðahúss leggur til að skýrt verði kveðið á um það að sú félagslega aðstoð sem einstaklingum í fórnarlambavernd er ætlað að njóta, fái engu breytt um rétt þeirra til ótímabundins dvalarleyfis.

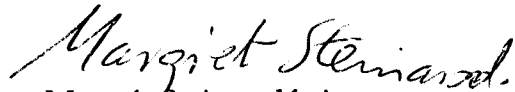
Þá er álitamál hvort víkja eigi frá skilyrði um íslenskunám eða –próf, en til að fá búsetuleyfi þarf umsækjandi annað hvort að hafa sótt 150 kennslustundir í íslensku eða staðist próf í tungumálinu hjá aðila sem gert hefur samning við dómsmálaráðuneytið um að framkvæma slík próf. Að minnsta kosti yrði að tryggja einstaklingum í fórnarlambavernd greiðan aðgang að íslenskunámi.

5. Þá er framlagning sakavottorðs ófrávíkjanlegt skilyrði fyrir veitingu dvalarleyfis til ríkisborgara landa utan EES. Í 20. gr. útlendingalaga er t.d. einnig að finna heimild til að vísa útlendingi úr landi ef hann hefur á síðustu fimm árum afplánað refsingu erlendis eða verið dæmdur þar til refsingar fyrir háttsemi sem að íslenskum lögum getur varðað fangelsi lengur en þrjá mánuði.

Ekki er ólíklegt að einhverjir þeirra einstaklinga sem njóta vilja fórnarlamba- og vitnaverndar hafi gerst sekir um refsivert athæfi, hafi ekki hreint sakavottorð. Dæmi eru um að fórnarlömb mansals hafi m.a. verið notuð sem svokölluð “burðardýr” til að flytja fíkniefni og annan ólöglegan varning á milli landa. Þá má vænta þess að viðkomandi hafi mögulega hlotið refsingu fyrir vændi e.þ.h. Vart þarf að minna á aðstæður fórnarlamba mansals, úrræðaleysi þeirra og ósjálfræði sem og þær aðferðir sem þeir sem stunda mansal beita.

Í ljósi þessa leggur Alþjóðahús til að skýrt verði kveðið á um það hvort fórnarlamb mansals, með sakaferil, fái notið fórnarlambaverndar eða ekki.

Virðingarfyllst,

Margrét Steinarsdóttir
lögfræðingur Alþjóðahúss